

XUvA
XHvA
XVU

Samenwerkingsverband
Onderwijs en Opvoeding
Amsterdam

Uitnodiging Kohnstammlezing

José van Dijk

**Digitale autonomie
en het onderwijs**

→ **Vrijdag 27 maart 2026**

→ **Aanvang 15.00 uur**

→ **Aula UvA
(Oude Lutherse Kerk)**

Ieder jaar vindt de Kohnstammlezing plaats, aan alle belangstellenden gratis aangeboden door het Samenwerkingsverband Onderwijs en Opvoeding Amsterdam in de Aula van de Universiteit van Amsterdam. De lezingenreeks is geïnspireerd door het werk van Philip Kohnstamm en is uniek in haar soort: op het grensvlak van het maatschappelijk debat, het wetenschappelijk onderzoek en de praktijk van onderwijs en opvoeding. De lezing wordt digitaal uitgegeven en gepubliceerd op de websites van de vier kennisinstellingen die deel uitmaken van het Samenwerkingsverband Onderwijs en Opvoeding Amsterdam. De zesentwintigste Kohnstammlezing wordt verzorgd door José van Dijk.

Kohnstammlezing 2026

Digitale autonomie en het onderwijs in tijden van AI en Big Tech

Digitale technologieën zijn doorgedrongen tot in de haarvaten van onze samenleving en drukken een zwaar stempel op de onderwijssector. Wat vijftig jaar geleden begon met de introductie van de calculator in de klas, gevolgd door de (standalone) tekstverwerker en de laptop, is inmiddels uitgegroeid tot een indrukwekkend arsenaal van cloud-gebaseerde tools waaronder chatbots als Gemini en ChatGPT. Het publieke onderwijs speelt een cruciale rol in het leren omgaan met ICT-tools die steeds meer taken overnemen van mensen, vaak onder het mom van efficiëntie of gebruikersgemak. Maar ondertussen leidt het uitbesteden van vaardigheden aan machines tot een steeds grotere afhankelijkheid ervan.

Wat doet deze afhankelijkheid van digitale systemen met de autonomie van het opgroeiende kind en met de lerende jongere, of jongvolwassene? En wat betekent deze transformatie voor de school en de professionals die daar werken? Deze lezing gaat over verschillende vormen van digitale autonomie. Het eerste deel gaat over individuele autonomie van leerlingen en de professionele autonomie van leraren in het funderend onderwijs. Het tweede deel belicht institutionele autonomie: welke rol speelt de mbo-school als lerende organisatie en hoe verhoudt die zich tot technologieleveranciers? Het laatste deel is gewijd aan infrastructurele autonomie: hoe het hoger onderwijs steeds afhankelijker is geworden van Big Tech infrastructuur en hoe universiteiten in het tijdperk van AI kunnen bijdragen aan de onafhankelijkheid van onderwijs en onderzoek.

Prof. dr. José van Dijck (1960) is universiteitshoogleraar media en digitale samenleving aan de Universiteit Utrecht. Zij doet onderzoek naar sociale media, de impact van mediatechnologieën en tech-bedrijven op de digitale cultuur. In 2021 won zij de prestigieuze Spinoza-prijs van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Van 2015 tot 2018 was zij president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). Zij ontving eredoctoraten van de Universiteit van Lund (Zweden, 2019), de Universiteit van Oslo (2024) en de Universiteit Hasselt (2026). Haar boeken, *The Culture of Connectivity. A Critical History of Social Media* (2013) en *The Platform Society. Public Values in a Connective World* (2018, met Thomas Poell en Martijn de Waal), werden vertaald in het Italiaans, Spaans en Chinees.

José van Dijck was in het verleden lid van de Stichting Lux et Libertas (NRC Handelsblad), Raad van Toezicht van de VPRO en Science museum NEMO. Momenteel is zij o.a. voorzitter van de Stichting De Groene Amsterdammer en lid Raad van Toezicht van het Rijksmuseum.

Voor meer informatie: <https://www.uu.nl/medewerkers/JFTMvanDijck/Profile>

Na afloop borrel

Aulacomplex Universiteit van Amsterdam
Tetterode-bibliotheek
Singel 411
1012 WN Amsterdam

Online inschrijving

Voor het bijwonen van de Kohnstammlezing kunt u zich online inschrijven via de website van de Universiteit van Amsterdam.

Zie: [Kohnstammlezing/aanmelding-2026](#)

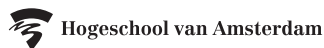
U wordt verzocht om u af te melden indien u na registratie onverhoopt bent verhinderd.

Als u per e-mail voor toekomstige Kohnstammlezingen wilt worden uitgenodigd, kunt u dit mailen naar: Kohnstammlezing-fmg@uva.nl

De Kohnstammlezing is ook te volgen via een [livestream](#).

→ **De volgende instellingen maken deel uit van het Samenwerkingsverband
Onderwijs en Opvoeding Amsterdam:**

- **Faculteit Onderwijs en Opvoeding**
Hogeschool van Amsterdam
- **Afdeling Pedagogische en Onderwijswetenschappen**
Universiteit van Amsterdam
- **Kohnstamm Instituut**
UvA BV
- **LEARN! Onderzoeksinstituut**
Vrije Universiteit Amsterdam

Voor meer informatie kunt u een e-mail sturen naar:

Kohnstammlezing-fmg@uva.nl

Aula UvA (Oude Lutherse Kerk)

Singel 411 / hoek Spui
1012 WN Amsterdam

Per openbaar vervoer bereikbaar met:

GVB tram 2, 12 (tramhalte Singel/Koningsplein)

GVB tram 4, 14 (tramhalte Rokin)

GVB metro 52 (metrostation Rokin)

Wij raden u aan met het openbaar vervoer te komen, aangezien de parkeergelegenheid bij het aulacomplex beperkt is.